

Advies Archeologische Monumentenzorg 2022-nr. 161

Selectieadvies

Bevoegd gezag: Gemeente Cranendonck
Mevr. M. v.d. Mortel
Postbus 2090
6020 AB Budel

Datum: 29-7-2022

Locatie: Meemortel tussen 58 en 60 te Budel (gemeente Cranendonck)

Project: *Budel, Meemortel (tussen 58 en 60) Gemeente Cranendonck (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (= Transect-rapport 3828), auteurs N. Magdelijns en I. Korver, versie 2.0 d.d. 20-04-2022*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 088-3690638
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

In januari 2022 heeft Transect b.v. in opdracht van Dhr. J. Lucas een archeologisch vooronderzoek, bestaande uit een bureaustudie en een verkennend booronderzoek, uitgevoerd naar het plangebied gelegen tussen Meemortel 58 en 60 te Budel. Het onderhavig onderzoek is uitgevoerd in het kader van de bestemmingsplanwijziging. Het projectgebied heeft een oppervlakte van circa 1675 m², waarbinnen het voornemen bestaat een Ruimte-voor-Ruimte woning te realiseren. Het betreft een particuliere woning en deze zal een oppervlakte hebben van circa 210 m². Daarnaast wordt een schuur gebouwd met een oppervlakte van circa 50 m². Andere graafwerkzaamheden betreft het planten van een drietal bomen en het aanleggen van een oprit. Eventuele huisaansluitingen zullen ook aangelegd moeten worden, maar de precieze locatie is hiervan onbekend. Gezien de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen kunnen eventuele archeologische waarden met de geplande ingrepen worden aangetast.

Volgens de archeologische beleidskaart van de gemeente Cranendonck is het plangebied gelegen in een zone met een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging in een historisch lint. Conform het gemeentelijke archeologiebeleid dient hier bij plangebieden groter dan 250 m² en waarbij bodemingrepen gepland zijn die dieper gaan dan 30 cm onder maaiveld, archeologisch (voor)onderzoek te worden uitgevoerd om daarmee de mogelijk aanwezige archeologische waarden in beeld te krijgen. Vervolgens kan daar in het nieuwe bestemmingsplan zo nodig rekening mee worden gehouden.

Het doel van het bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting, terwijl het inventariserende veldonderzoek door middel van verkennende boringen als oogmerk had het controleren en verfijnen van die archeologische verwachting. Op basis van de uitkomsten kan de gemeente in beginsel een beslissing nemen over de behoudenswaardigheid van archeologische resten binnen het plangebied en eventueel overgaan tot maatregelen voor behoud *in situ* of het veiligstellen van de archeologische informatie door middel van vervolgonderzoek.

Samenvatting van het rapport

Onderzoekskader RO: omgevingsvergunning wijzigen bestemming Grootte plangebied: ca. 1.675 m ² Onderzoekperiode: januari 2022 Opdrachtgever: Dhr. J. Lucas Opdrachtnemer: Transect b.v.

Op basis van het bureauonderzoek is vastgesteld dat het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting heeft op het aantreffen van archeologische waarden vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Nieuwe Tijd. Dit is gebaseerd op de ligging van het plangebied op dekzandwelingen. Theoretisch gezien was het gebied bewoonbaar vanaf het Laat-Paleolithicum. In de omgeving zijn echter nog geen resten aangetroffen uit periode van het Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum. Sporen en vondsten dateren hier enkel uit de periode van de Late Bronstijd tot en met de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen. In het plangebied moet er vooral rekening mee gehouden worden dat hier ook resten uit deze perioden aan het licht zullen komen. De mogelijkheid dat hier resten uit het Paleolithicum tot en met het Neolithicum aanwezig zijn kan echter niet geheel worden uitgesloten. Verder is de verwachting op archeologische resten uit de periode Nieuwe tijd hoog. Het plangebied ligt aan de Meemortel net buiten het historisch gehucht Buul (tegenwoordig Budel) en op historische kaarten vanaf 1794 staat bebouwing weergegeven in het projectgebied tot eind jaren '50. De kans is aanwezig dat voorgangers van deze bebouwing zich op (ongeveer) dezelfde plek bevonden en dat een gedeelte van deze funderingen wellicht nog aanwezig zijn.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is de archeologische verwachting in het projectgebied naar beneden bij te stellen. Het blijkt dat de top van het dekzand doorwerkt is geraakt als gevolg van landbewerking, mits het niet verstoord was door (historische) bebouwing. In het zuidelijk deel van het terrein reikt deze omwerking tot een diepte van 45 cm -Mv, in het noordoostelijk deel waar de bebouwing niet vermoed wordt tot 75 cm -Mv. Of en in hoeverre bij deze verstoringsdiepte alle archeologische resten in het gebied verstoord zijn geraakt, blijft in het midden. Diepe sporen, zoals waterputten, zouden nog aangetroffen kunnen worden. Gegeven dat er bebouwing heeft gestaan in het plangebied en gesloopt is eind jaren '50 – begin jaren '60 is het mogelijk dat de werkzaamheden de verstoring zichtbaar in boring 1 en 3 hebben veroorzaakt. Het ondefinieerbare puin dat is aangetroffen in de bouwvoor en de verstoorde lagen komt dan mogelijk van de bebouwing als restafval.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek zou de archeologische verwachting normaliter bijgesteld worden naar een lage verwachting. De bebouwing die ooit aanwezig was in dit gebied werkt deze stelling echter tegen. Het is onduidelijk hoe de sloop heeft plaatsgevonden en of alle funderingen van de historische bebouwing uit de grond zijn gehaald. Dit creëert de mogelijkheid dat er nog archeologische resten, afkomstig uit de Nieuwe Tijd aanwezig zijn in het plangebied. Aan de hand van de diepte van de verstoringen (100-105 cm -Mv) is de kans echter zeer gering dat deze nog aanwezig zijn.

Gezien het feit dat de nieuwbouw grotendeels niet wordt gebouwd waar de historische bebouwing zich bevond, zouden wij adviseren om geen verdere maatregelen te treffen voor het plangebied. Hierbij wordt dan ook meegenomen dat de informatie die het plangebied te bieden heeft als zeer gering wordt beschouwd, aangezien dat wanneer er funderingen aanwezig zouden zijn, deze waarschijnlijk zeer beschadigd zijn door de diepte van de verstoring. Volgens Transect is daarmee de informatiewinning te gering ten opzichte van de inspanning die geleverd zou moeten worden.

Selectieadvies

Het rapport is naar aanleiding van onze opmerkingen op het eerste concept van het rapport goed aangepast en kunnen we hierbij dan ook goedkeuren.

Het is duidelijk dat er in het verleden een boerderij stond die in de jaren 60 is afgebroken. In welke mate de sloop hiervan de bodem heeft aangetast wordt uit de boringen niet duidelijk. Het zou best kunnen dat de verstoorde bodem al van veel eerder is, omdat we weten dat de historische bebouwing van 1830 vaak al terug gaat tot de late middeleeuwen. Regionaal en nationaal synthese onderzoek

heeft dat ook al vele malen aangetoond.¹ Op het historische erf en in een zone hier rondom heen, kunnen sporen (verstoringen?) aanwezig zijn in de vorm van waterkuilen, kuilen, greppels, potstallen, mestkuilen, etc. Al deze sporen kunnen de bodem op zijn kop hebben gezet. Om dan ook in voldoende mate vast te kunnen stellen of in het plangebied sprake is van archeologische waarden is een gravend archeologisch onderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk.

Op basis van de uitkomsten van het archeologische vooronderzoek die aantonen dat de kans op archeologische waarden in het plangebied niet uitgesloten kan worden, achten wij archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied noodzakelijk. Wij adviseren om daar waar binnen het plangebied dieper dan 30 cm –MV zal worden verstoord of waar dit mogelijk wordt gemaakt op basis van het nieuwe bestemmingsplan, archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend en waarderend archeologisch proefsleuvenonderzoek. Doel van dit vervolgonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting die gebaseerd is op de reeds uitgevoerde bureau- en booronderzoek. Dit vervolgonderzoek dient plaats te vinden aan de hand van een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen (PvE) en uitgevoerd te worden door een archeologisch bedrijf bevoegd tot het uitvoeren van archeologische opgravingen Erfgoedwet 2016).

Op basis van de uitkomsten van dit proefsleuvenonderzoek beslist de gemeente of de archeologische waarden in voldoende mate zijn vastgesteld. Indien hierbij archeologische waarden worden aangetroffen, dienen deze veilig gesteld te worden door mogelijke planaanpassing en als dat niet mogelijk is door het opgraven van de aanwezige archeologische resten. Het besluit hierover ligt bij de gemeente Cranendonck.

¹ Schabbink, M. (red.), 2015: Vier eeuwen boeren Synthese Oogst voor Malta onderzoek: Archeologische sporen van boerderijen en erven 1250-1650 (NAR 49), Amersfoort; Tol, A.J. e.a., 2017: Tussen Aarlese weg en Broekstraat. Archeologisch onderzoek van een historisch cultuurlandschap in Aarle, gemeente Best (Archol rapport 280), Leiden; Verspay, J.P.W., 2007: Onzichtbare erven. Het Brabantse platteland in de Late Middeleeuwen, Diemen.